

Povinné kontroly kotlů na pevná paliva.

Protože se množí dotazy, jak to bude s **povinnými kontrolami kotlů** na pevná paliva **podle zákona č. 201/ 2012 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění**, (dále také jako „**zákon o ochraně ovzduší**“), sepsali jsme následující vysvětlení, **cíl kontrol, postup kontrol, kontrolu a případné sankce**:

1. Legislativní rámec

Podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší je **každý provozovatel spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o jmenovitém tepelném příkonu od 10 kW včetně, do příkonu 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění je povinen si do konce roku 2016 nechat zkontrolovat jeho technický stav a mít o tom doklad.**

Provozovatel je **povinen** provádět kontrolu **jednou za dva kalendářní roky** prostřednictvím **osoby, která byla proškolená výrobcem spalovacího stacionárního zdroje a má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu a údržbě** (dále jen „**odborně způsobilá osoba**“).

Kontrolu technického stavu a provozu zdroje bude provozovatel **předkládat na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Doklad o provedení této kontroly** vystavený „**odborně způsobilou osobou**“ potvrzující, že spalovací stacionární zdroj je instalován, provozován a udržován v souladu s pokyny výrobce a tímto zákonem o ochraně ovzduší č. **201/ 2012 Sb. musí být k dispozici na vyžádání.**

Provozovatelem zdroje se rozumí právnická anebo fyzická osoba, která zdroj skutečně provozuje; není-li taková osoba známá nebo neexistuje, považuje se za provozovatele vlastník spalovacího stacionárního zdroje.

Provozovatel spalovacího stacionárního zdroje je povinen zajistit provedení první kontroly technického stavu a provozu zdroje podle 17 odst. 1 písm. h) nejpozději do 31. prosince 2016.

Pokud provozovatel neprovede jednou za dva kalendářní roky prostřednictvím „**odborně způsobilé osoby**“ kontrolu technického stavu a provozu tohoto spalovacího stacionárního zdroje **nebo nepředloží na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností potvrzení o provedení této kontroly** tak, jak je zákonem vyžadováno, **vystavuje se riziku uložení pokuty až do výše 20.000,- Kč**, jde-li o fyzickou osobu nepodnikající (srov. ust. § 23 odst. 1 písm. h) ve spojení s ust. § 23 odst. 2 zákona) **anebo až do výše 50.000,- Kč, jde-li o podnikající fyzickou osobu nebo osobu právnickou** (viz ust. § 25 odst. 1 písm. o) ve spojení s ust. § 25 odst. 7 písm. d) zákona).

2. Kdo může kotle kontrolovat

Kontrolu technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje, provádí „odborně způsobilá osoba“ (topenář, servisní technik, odborná firma, montážní firma ...) proškolená výrobcem daného kotle, která má od něj udělené oprávnění (certifikát) k jeho instalaci, provozu a údržbě.

Zákon o ochraně ovzduší **neupravuje přesně podobu oprávnění udělovaného výrobcem** zdroje odborně způsobilé osobě. **O proškolení odborně způsobilé osoby by měl výrobce spalovacího stacionárního zdroje vystavit doklad**, ve kterém uvede minimálně název a sídlo výrobce (příp. zmocněného dodavatele výrobce), identifikační údaje o oprávněné (proškolené) osobě, seznam typů spalovacích stacionárních zdrojů, na které se oprávnění vztahuje a dobu platnosti oprávnění. Na základě školení **firmy ROJEK je vystavován certifikát od výrobce s dobou platnosti na 3 roky. Právě tímto dokladem s vyznačenou dobou platnosti bude obvykle odborně způsobilá osoba prokazovat provozovateli stacionárního zdroje své oprávnění k požadované činnosti.**

3. Jak provozovatelé kotlů najdou svého kontrolora kotlů ROJEK

Výrobce tepelné techniky ROJEK má seznam svých proškolených „odborně způsobilých osob“ na kotle ROJEK. Seznam bude sdělen na požádání a konkretizován dle udání umístění stacionárního zdroje, či bude uveřejněn na stránkách výrobce. Seznam „odborně způsobilých osob“ pro kontrolu kotlů ROJEK bude i na webu <http://www.topenaridotace.cz>

Zákon o ochraně ovzduší č. 201/ 2012 Sb. **nikoho nenutí**, aby se zapisoval, nebo zapisoval své proškolené „odborně způsobilé osoby“ na nějakých placených seznamech, **není to legislativní povinnost**.

Zápisy do komerčních seznamů například do seznamu APTT jsou dobrovolné a nutnost zápisu není povinná. (Je jenom doporučena)

V případě spalovacích stacionárních zdrojů, jejichž výrobce již zanikl nebo není zjistitelný, může kontrolu technického stavu, provozu a instalace provádět „odborně způsobilá osoba“ proškolená jiným výrobcem stejného typu spalovacího zdroje (stejný způsob spalování, stejná nebo obdobná konstrukce spalovacího stacionárního zdroje). Pro tyto účely se rozlišují základní typy spalovacích zdrojů, které by měly být specifikovány rovněž v dokladu o proškolení odborně způsobilé osoby výrobcem, nebo dle typů kotlů vyráběných výrobcem.

4. Jak se bude postupovat při kontrole v místě

Přesná osnova kontroly u provozovatele kotle není dána. MŽP vydalo vzor dokladu o kontrole kotle, který nemusí „odborně způsobilá osoba“ striktně dodržovat, ale je dobré se podle něj řídit (minimálně je to jakási osnova, jak má kontrola probíhat).

Výrobce si může upravit dle vzoru a vystavit svůj protokol – firma ROJEK má takto upravený a vystavený svůj protokol na revize.

5. Cíl kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva

Cílem kontroly je nejen zajištění souladu provozu spalovacího stacionárního zdroje s požadavky zákona o ochraně ovzduší a technickými pokyny výrobce zdroje, ale také další poradenská a konzultační činnost odborně způsobilé osoby, která by měla doporučit postupy k zajištění dalšího bezproblémového a hospodárneho provozu zdroje, případně doporučit modernizaci či doplnění otopné soustavy o regulační prvky, akumulární nádobu apod.

V rámci kontroly by mělo také být zajištěno, že provozovatel je dostatečně obeznámen se správnou obsluhou zařízení, způsobem regulace jeho výkonu, významem kvality paliva a jejího zajištění (např. prostřednictvím měření vlhkosti palivového dřeva, správným uskladněním apod.), stejně tak jako s ekologickými, právními i technickými (např. koroze kotle) riziky nelegálního spalování odpadu.

Kvalitu spalovacího procesu zásadně ovlivňuje technický stav zdroje, stav spalinových cest, kvalita paliva a způsob obsluhy zdroje.

Při kontrole technického stavu a provozu je tak třeba věnovat pozornost níže uvedeným skutečnostem (tam kde to není relevantní, se neověřují):

1. Spalovací stacionární zdroj by měl být připojen k teplovodní soustavě ústředního vytápění tak, aby byla zajištěna hospodárná výroba a dodávka tepla, zejména by měl být vybaven akumulátorem tepla, předepisuje-li jej výrobce k dosažení deklarované účinnosti a emisních parametrů.
2. Pokud je instalace akumulární nádoby nutná k dosažení parametrů 3. nebo vyšší třídy podle ČSN-EN 303 - 5, avšak zdroj je i bez ní schopen splnit požadavky této normy, uvede se tato skutečnost v dokladu o kontrole.

3. **Spalovací stacionární zdroj by dále měl být vybaven** (podmínka, nebo doporučení výrobce dle typu zdroje) **směšovacím prvkem instalovaným na topnou resp. vratnou větev** pro dodržení minimální teploty vratné vody do kotle a regulací výstupní teploty topné vody dle venkovní či požadované vnitřní teploty.
4. **Spalovací stacionární zdroj musí být řádně připojen na spalinovou cestu** pro eliminaci úniku odpadního plynu do interiéru a dosažení požadovaného tahu v souladu s pokyny výrobce spalovacího stacionárního zdroje a právními předpisy.
5. Dále se v dokladu o kontrole uvede, **zda spalovací stacionární zdroj odpovídá či neodpovídá minimálním emisním požadavkům přílohy č. 11 zákona o ochraně ovzduší. Provozovatel spalovacího stacionárního zdroje musí podle ustanovení § 41 odst. 16 zákona o ochraně ovzduší zajistit, aby jím provozovaný spalovací stacionární zdroj splňoval minimální emisní požadavky nejpozději do 1. 9. 2022.**
6. **Ve spalovacím stacionárním zdroji mohou být spalována pouze paliva o požadované kvalitě**, splňující požadavky na kvalitu paliv stanovené v příloze č. 3 k vyhlášce č. 415/ 2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší (dále jen „vyhláška č. 415/ 2012 Sb.“), **a jen paliva určená výrobcem stacionárního zdroje pro spalování v něm. Paliva by měla být skladována tak, aby bylo zajištěno uchování jejich vlastností, zejména pokud jde o obsah vody.**
7. **Provozovatel při provozování spalovacího stacionárního zdroje postupuje podle pokynů výrobce tohoto (nebo technicky podobného) zdroje, zejména provádí v předepsaných intervalech jeho údržbu.**
8. **Posouzení toho, zda je spalovací stacionární zdroj provozován v souladu s požadavky zákona o ochraně ovzduší a výrobce, resp. dodavatele, se provádí při provozu zdroje tak, aby byla pokryta doba ustáleného (stabilizovaného) provozu.**
9. **Technický stav spalovacího stacionárního teplovodního zdroje (kotle) tedy například vnějšího opláštění zdroje, spalovací komory, hořáku, zatápečí klapky, vstupních a čistících otvorů, přírodních cest spalovacího vzduchu a paliva včetně podavače a přírodního potrubí, odvodu odpadního plynu ze zdroje do spalinových cest, funkčnost a nastavení čidel pro regulaci a součinnost regulátoru s regulačními prvky musí být udržován v takovém stavu, aby byl zajištěn řádný provoz zdroje v souladu s průvodní dokumentací a návodem výrobce a aby byly v maximální možné míře dosahovány provozní a emisní parametry deklarované výrobcem stacionárního zdroje dle technických norem. Do spalovacího stacionárního zdroje musí být zajištěn přívod odpovídajícího množství spalovacího vzduchu a paliva, aby nedocházelo ke zvýšené kouřivosti a tím pádem k neekologickému provozu.**

6. Postup jednotlivých kroků ke kontrole (revizi) technického stavu a provozu stacionárního zdroje na pevná paliva (kotle).

1. **Zjistit si dle svého stacionárního zdroje (kotle) jeho typ a výrobce a na základě toho se rozhodnout koho oslovit pro kontrolu.**
(Zjistí se to dle výrobního/ typového označení, dle výrobního štítku umístěného někde na kotli, dle průvodní technické dokumentace, která je ke kotli)
2. **Zjistit si nejbližší „odborně způsobilou osobu“ (technika) dle seznamu konkrétního výrobce stacionárního zdroje (kotle), dle vyhledávačů www pro revize, a následně si dohodnout termín kontroly**
3. **Připravit teplovodní stacionární zdroj na tuhá paliva (kotel) na revizi - připravit podklady od kotle (manuál, technická průvodní dokumentace)**

- **vyčistit** kotel a spalínovou cestu, připravit kotel a kotelnu ke kontrole
- **umožnit dostatečný přístup** ke kotli a skladovanému **palivu**
- **připravit další podklady** (například revizi na spalínovou cestu, doklad o čištění kotle, poslední servisní prohlídce kotle atd.)

4. Základní postup kontroly kotle, zda je v souladu s požadavky výrobce a zákona o ochraně ovzduší č. 201/ 2012 Sb.

(Vychází se z protokolu o kontrole, kde níže popsané body jsou řešeny jednotlivými položkami protokolu, protokol vyplňuje „odborně způsobilá osoba“):

a) Všeobecně

- umístění kotle v kotelně (s ohledem na níže popsané body)
- **instalace a stav napojení otopného systému**
- **napojení** na komín a **přívod vzduchu do kotelny (dimenze přívodu vzduchu do kotelny**
- instalace a funkčnost **bezpečnostního vybavení**
- **použití předepsaného paliva** (použití náhradního paliva)
- nastavení regulačního přístroje, **nastavení regulace kotle, nastavení ostatních regulačních prvků**
- **nastavení spalování kotle tak aby splňoval deklarované parametry dle výrobce a dle ČSN EN 303 - 5**

b) Kontrola jednotlivých částí kotle

- kontrola **přívodu spalovacího vzduchu do kotle** (volnost vstupů a kanálů primárního a sekundárního vzduchu, funkce regulačních prvků, těsnost klapek,)
- kontrola **vnější spalínové cesty kotle od kotle do komínu** (průřez, těsnost, spádování)
- kontrola **vnitřní spalínové cesty** (čistota teplosměnných ploch, turbulátory, funkce zatápečí klapky, funkce dalších regulačních klapek)
- kontrola **napojení na otopnou soustavu** (těsnost připojení, funkce armatur)
- kontrola **havarijního termostatu, expanzomatu** (správné umístění, funkčnost)
- kontrola bezpečnostního tepelného výměníku, **dochlazovací smyčky (funkce termostatického ventilu dochlazovací smyčky**, zapojení, instalace pokud na kotli je)
- kontrola **paliva** (vhodnost pro daný zdroj, vlhkost, kontrola dokladů od dodavatele, způsob uskladnění)
- kontrola **dodávky paliva, přikládání paliva** (funkce podávacího zařízení, těsnost komory, tvorba klenby palivem, drolení paliva, špatné podávání atd.)
- kontrola **roštové soustavy, roštů** atd. (kompletnost, funkčnost, správné usazení, volnost pohyblivých částí, čistota roštové soustavy)
- kontrola **keramické vyzdívky** (kompletnost a správné usazení, celistvost, případné praskliny, či opotřebení)
- kontrola **vnější izolace kotle** (kompletnost, poškození izolace, nefunkčnost izolace)
- kontrola **ochrany proti prohoření paliva do násypky** (kontrola čidla teploty, kontrola termoizolace)

c) Kontrola místa instalace kotle

- kontrola **umístění kotle v dostatečné vzdálenosti od hořlavin** (dle návodu, doporučení výrobce, dle legislativy)
- kontrola **uskladnění paliva**
- kontrola **uskladnění a manipulace s popelem**
- **kontrola přístupů vzduchu** do místa instalace
- kontrola **komína** (doložení a platnost revize, platnost kontroly a termínů čištění komína, upozornění na to, že musí být revize na komín)

d) Kontrola a postup nastavení regulace a regulace spalování

- **kontrola případně dle doporučení** doplnění nastavení regulace podle předpisu výrobce a dle konkrétního spalovaného paliva (Nejlépe dle analyzátoru spalín)

- kontrola nastavení podle předpisu výrobce a druhu zapojení a regulace otopného systému (Zhodnotit funkčnost a efektivitu systému topení a regulace)

5. Zhodnocení stavu kotle

- **zhodnocení stavu** kontrolovaného kotle **dle předpisu a doporučení výrobce a zákona o ochraně ovzduší č. 201/ 2012 Sb**
- **zhodnocení druhu a kvality použitého paliva**
- **zhodnocení úrovně obsluhy** a pravidelné údržby
- **návrh opatření a termíny pro zlepšení stavu** kontrolovaného zařízení.
- **termín odstranění závad**

6. Kontrolní protokol

- závěrem prohlídky je **sepsaný - vyplněný protokol - doklad o kontrole** (revizi)
- kontrolní protokol projít bod po bodu a **postupně vyplnit dle skutečného stavu kotle a kotelny**. Protokol dle vzoru, či dle doporučení výrobce.
- **v dokladu o kontrole spalovacího stacionárního zdroje se v části "výsledek kontroly" uvede, zda spalovací stacionární zdroj je nebo není instalován, provozován a udržován v souladu s pokyny výrobce a požadavky zákona o ochraně ovzduší č. 201/ 2012 Sb.**
- **dále se uvede, zda spalovací stacionární zdroj odpovídá či neodpovídá požadavkům přílohy č. 11 zákona o ochraně ovzduší (jedná se o emisní třídy dle ČSN EN 303 – 5) , případně, zda je pro dosažení souladu nutná instalace akumulární nádoby nebo jiné úpravy.**
- **jedním ze závěrů je i to, zda je či není indikováno spalování jiného paliva než určeného výrobcem spalovacího stacionárního zdroje, popř. spalování odpadu** (přítomnost jiného než určeného paliva, nespalitelných zbytků v popelu, které nemohou mít původ ve spalovaném palivu, skladování odpadu společně či v bezprostřední blízkosti paliva apod.).

7. Význam protokolu pro zákazníka a význam protokolu pro technika

- splnění legislativního požadavku zákona o ochraně ovzduší č. 201/ 2012 Sb. Revize je povinná od 1.1. 2017 na vyzvání kontrolního orgánu
- možnost předložit doklad o kontrole kotle obecního úřadu
- zákazník ví co má či nemá s kotlem dělat a či vyhovuje podmínkám výrobce a podmínkám zákona o ochraně ovzduší i do budoucnosti (Termín 1.9.2022)
- **doporučení výrobce je, že ten kdo revizi provádí si ponechá kopii dokladu o platné revizi** (Jakým způsobem je na tom kdo revizi dělá)
- protokol pro technika slouží jako ochrana, že revize byla provedena dle zákona a dle doporučení výrobce. Stav při revizi byl následně zapsán a zdokumentován. Zákazník je seznámen s protokolem a jeho závěrem a upozorněn na následky při nedodržení závěrů a doporučení protokolu o revizi.
- **doklad musí být k dispozici po dva roky od data vystavení revize**, následně musí být v termínu kontrola technického stavu (revize) nová

7. Kdo bude kontrolovat stav revizí a kontrol

Kontrolou jsou pověřeny příslušné orgány veřejné správy. To znamená, že orgánem ochrany ovzduší příslušným ke kontrole dodržování povinností stanovených provozovateli lokálních zdrojů anebo k ukládání nápravných opatření či pokut za jejich porušení jsou primárně místně příslušné obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

1. Přijímání podnětů

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen kontrolovat, zda provozovatelé zdrojů dodržují povinnosti jim stanovené v zákoně o ochraně ovzduší.

K podezření na porušení těchto povinností mohou dospět na základě vlastní úřední činnosti či na základě přijetí podnětu o spáchání přestupku nebo správního deliktu ze strany jiné osoby či jiného orgánu veřejné správy.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen přijímat takové podněty a zkoumat, zda jsou dány důvody k zahájení sankčního řízení či k uložení nápravného opatření. Jakmile obecní úřad obce s rozšířenou působností obdrží podnět k zahájení sankčního řízení, **má několik možností, jak dále postupovat.**

- Může vyzvat zúčastněné osoby k podání vysvětlení, postoupit věc (věcně nebo místně) příslušnému správnímu orgánu nebo jinému orgánu veřejné moci, věc odložit nebo přistoupit k zahájení řízení.
- Pokud o to ten, kdo podal podnět, požádá, je správní orgán povinen sdělit mu, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy podnět obdržel, že řízení zahájil, nebo že neshledal důvody k zahájení sankčního řízení. Obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen zahájit sankční řízení, pokud nejsou dány důvody pro odložení věci (srov. § 66 zákona o přestupcích) či pro postoupení věci pro nepřislusnost (např. se jedná o zdroj uvedený v příloze č. 2 zákona o ochraně ovzduší, k jehož kontrole je kompetentní Česká inspekce životního prostředí).

2. Důkazní prostředky

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je v řízení povinen shromáždit takové důkazy, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. V ustanovení § 50 odst. 1 správního řádu je vymezeno, co může být podkladem pro vydání rozhodnutí. Jsou jimi zejména návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známé správnímu orgánu z úřední činnosti, podklady od jiných správních orgánů nebo orgánů veřejné moci, jakož i skutečnosti obecně známé. Pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný, hodnotí správní orgán podklady, zejména důkazy, podle své úvahy; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (srov. § 50 odst. 4 správního řádu). Zákon tedy ponechává správnímu orgánu, aby zhodnotil, zda připustí a provede určité důkazy, a aby posoudil jejich hodnověrnost. Hodnocení správního orgánu se pak musí objevit v odůvodnění rozhodnutí.

Provozovatel spalovacího stacionárního zdroje je za účelem kontroly dodržování povinností podle zákona o ochraně ovzduší povinen umožnit osobám pověřeným obecním úřadem obce s rozšířenou působností přístup ke stacionárnímu zdroji a jeho příslušenství, používaným palivům a surovinám a technologiím souvisejícím s provozem nebo zajištěním provozu stacionárního zdroje.

Tato povinnost se však zatím na provozovatele nevztahuje, je-li spalovací stacionární zdroj umístěn v rodinném domě, bytě nebo ve stavbě pro rodinnou rekreaci, který současně není využíván pro podnikání.

3. Jako důkazní prostředky lze využít např.:

- **doklad z provedené kontroly zdroje**
- výzvu a doklad o kontrole technického stavu a provozu podle § 17 odst. 1 písm. h), příp. další informace o malém spalovacím zdroji a jeho provozu
- **videodokumentaci** (pokrývající více než 30 minutový kontinuální záznam za účelem prokázání, že se nejednalo pouze o fázi roztápění)
- **fotodokumentaci**
- **svědecké výpovědi** (např. sousedů apod.)
- **doklad o odkládání komunálního odpadu** na místa k tomu určená obcí dle § 17 odst. 4 zákona o odpadech
- **doklad o nákupu** či jiném nabytí odpovídajícího **paliva**.

4. Opatření ke zjednání nápravy

Provozovateli stacionárního zdroje lze též uložit nápravné opatření za podmínky, že se prokáže, že neplní povinnosti stanovené zákonem o ochraně ovzduší. Opatření k nápravě podle § 22 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší se ukládá samostatným rozhodnutím a lze předpokládat, že budou ukládána zejména v návaznosti na provedenou kontrolu formou příkazu (srov. ust. § 150 správního řádu). Opatřením ke zjednání nápravy lze uložit povinnost vykonat určitou činnost, která povede k nápravě nezákonného stavu. Zároveň je nutné ke splnění daného opatření vždy stanovit lhůtu.

5. Opatření ke zjednání nápravy se mohou týkat:

- **používaného paliva** (opatření k zajištění kvality spalovaného paliva při jeho skladování apod.)
- **způsobu spalování** (konkrétní podmínky, za nichž by mělo být spalování vedeno za účelem zvýšení účinnosti spalování a minimalizace emisí)
- **stavu spalovacího stacionárního zdroje** (provedení opravy, seřízení, vyčištění spalovacího zdroje apod.; v případě zjištění zcela nevyhovujícího stavu jeho výměnu).

6. Délka lhůty k provedení opatření k zjednání nápravy není legislativně stanovena, je však nutné, aby byla co nejkratší a současně reálná pro uskutečnění potřebných opatření.

Pokud provozovatel ve stanovené (přiměřené) lhůtě opatření ke zjednání nápravy neprovede, může obecní úřad obce s rozšířenou působností vydat správní rozhodnutí o zastavení provozu stacionárního zdroje.

Zákon o ochraně ovzduší výslovně stanoví, že odvolání proti rozhodnutí o zastavení provozu nemá odkladný účinek (viz § 22 odst. 3 zákona o ochraně ovzduší).